

O'ZBEKISTONDA AGROLOGISTIK MARKAZLARNI RIVOJLANTIRISHNING INOVATSION YO'NALISHLARI

Qabulov Ibrohim Mamatqul o'g'li
Abdurashidova Farangiz Abdug'affor qizi
Sodiqov Qosimjon Ikrom o'g'li

Guliston davlat universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19229109>

Annotatsiya: Respublikamizda Logistikaning innovatsion yo'nalishlari ushbu maqolada O'zbekistonda agrologistik markazlarni rivojlantirishdagi muammolar va ularni hal etish yo'llari tahlil qilinadi. Agrologistika sohasidagi zamonaviy yondashuvlar va tajribalar ko'rib chiqiladi, shuningdek, mamlakatda logistikaning markazlarini rivojlantirishga hissa qo'shish.

Kalit so'zlar: Innovatsiyalar, Agrologistika, kooperativ, resurslar, geografik, iqlim, kologiya, statistika, infratuzilma, iqtisodiyot, dolzarb, modernizatsiya, zamonaviy, kommunikatsiya, texnologiyalar, salohiyat, sifati.

Agrologistika, qishloq xo'jaligi va tabiiy resurslar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni o'rganadigan fan sifatida, O'zbekistonda qishloq xo'jaligi rivojlanishida muhim rol o'ynamoqda. Bu soha agrar ilm-fan va amaliyotning birlashishini ta'minlash orqali, barqaror qishloq xo'jaligi tizimlarini yaratishga yordam beradi. O'zbekistonning geografik joylashuvi va iqlim sharoitlari agrar ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlarni belgilaydi, bu esa agrologistika tadqiqotlarini yanada dolzarb qiladi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, mamlakat iqtisodiyoti qishloq xo'jaligiga asoslangan bo'lib, bu sohada ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni joriy etish zaruriyati kuchaymoqda. Agrologistika yordamida resurslardan samarali foydalanish, tuproq unumdorligini oshirish va ekologik barqarorlikni ta'minlash kabi masalalar hal qilinadi. Bularning barchasi O'zbekistonning qishloq xo'jalik salohiyatini oshirish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi. Agrologistika qishloq xo'jaligi va ekologiya o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganadigan fan bo'lib, O'zbekistonning qishloq xo'jalik tizimlarida uning ahamiyati juda katta. Mavzuning dolzarbligi, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, resurslardan oqilona foydalanish va ekologik muvozanatni saqlash bilan bog'liq bo'lib, tadqiqotlar orqali bu jarayonlarni yanada takomillashtirish maqsad qilinadi. [1]

«O'zbekiston qishloq xo'jaligi davlat tomonidan eng ko'p boshqariladigan iqtisodiyot tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Katta yirik qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari — dehqonlarning mulk huquqi juda zaif himoyalangan. Qishloq xo'jaligi sektori islohotga muhtoj bo'lib qolmoqda», — deydi iqtisodchi Yuliy Yusupovning CABAR.asia gazetasida chop etilgan maqolasida.

Qishloq xo'jaligi — O'zbekiston iqtisodiyotining yetakchi tarmoqlaridan biri. 2018 yilda qishloq xo'jaligining O'zbekiston yalpi ichki mahsulotidagi ulushi 28,8 foizni tashkil qildi (bu va boshqa joylarda, agar boshqa ilova keltirilmagan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari). 2018 yilda qishloq xo'jaligi mahsulotlarining 53,2 foizi o'simlik mahsulotlarini, 46,8 foiz chorvachilik mahsulotlarini tashkil etdi. 2017 yilda qishloq xo'jaligida 3,7 million kishi ish bilan ta'minlandi (jami ish bilan ta'minlanganlarning 27,2 foizi). Mamlakat aholisining deyarli yarmi qishloq joylarida yashaydi (2019 yil 1 yanvar holatiga ko'ra O'zbekistonda 33,25 mln. kishi, shu jumladan, qishloq joylarda 16,45 mln kishi (aholining 49,5 foizi) yashaydi). Shu bilan birga, qishloq xo'jaligi iqtisodiyotning eng ko'p boshqariladigan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Qishloq xo'jaligi sektori islohotga muhtoj bo'lib qolmoqda. O'zbekiston ikki yil davomida tizimli iqtisodiy islohotlar kursini aniqlagan bo'lsada, qishloq xo'jaligida deyarli o'zgarish yo'q. Shu bilan birga, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ko'pchiligi ular tomonidan emas, balki kichik dehqon xo'jaliklari tomonidan ishlab chiqariladi. 2018 yilgi ekin maydonlari, bog'lar va uzumzorlar uchun ajratilgan yerlarning 85,2 foizini fermer xo'jaliklari tashkil etadi (2017 yildagi ma'lumotlar). 2018 yilda qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarishning 70,0 foizi dehqon xo'jaliklari hisobiga amalga oshirilib, ekin maydonlari, bog'lar va uzumzorlar uchun ajratilgan yerlarning atigi 11,3 foizini tashkil etadi. [2]

Agrologistika markazlarining mavjud holati

O'zbekiston agrologistik markazlari qishloq xo'jaligi sohasida muhim rol o'ynaydi. Ular mahsulotlarni yetkazib berish, saqlash va tarqatish jarayonlarini optimallashtirishga qaratilgan. Hozirgi kunda O'zbekistonda agrologistika markazlarining faoliyati ko'plab muammolar bilan to'qnash kelmoqda. Birinchidan, transport infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi sababli, mahsulotlarning yetkazib berish vaqti uzaymoqda. Bu esa, o'z navbatida, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ikkinchidan, agrologistik markazlar o'rtasida hamkorlik va muvofiqlik yetishmasligi, resurslardan samarali foydalanishni qiyinlashtiradi. Uchinchi muammo esa, zamonaviy texnologiyalarni joriy etishdagi cheklovlar bilan bog'liq. O'zbekistondagi agrologistik markazlar hozirgi kunda qishloq xo'jaligi sohasida muhim rol o'ynaydi, ammo ularning samaradorligi bir qator muammolar bilan cheklangan. Mavjud infratuzilma yetarli darajada rivojlanmagan, transport tizimidagi kamchiliklar va resurslar taqchilligi faoliyatni qiyinlashtirmoqda. Shuningdek, axborot texnologiyalarining yetarlicha joriy etilmasligi, agrologistik markazlarning raqobatbardoshligini pasaytiradi. Ushbu omillarni hisobga olgan

holda, markazlarning samaradorligini oshirish uchun strategik rejalashtirish va innovatsion yechimlar zarur. [3]

Agrologistika muammolari

Agrologistika sohasida yuzaga kelayotgan muammolar iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Infratuzilma masalalari, ayniqsa, transport va omborxona tizimlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini samarali yetkazib berish jarayoniga to'sqinlik qilmoqda. Shu bilan birga, moliyalashtirish masalalari ham dolzarb hisoblanadi. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining moliyaviy resurslarga bo'lgan ehtiyoji, ko'pincha, banklar va moliya institutlarining qishloq xo'jaligiga sarmoya kiritishga nisbatan ehtiyotkorligi bilan to'qnash keladi. Bu esa, o'z navbatida, innovatsion texnologiyalarni joriy etish imkoniyatlarini cheklaydi. Ushbu masalalar qishloq xo'jaligi samaradorligini pasaytirib, resurslardan foydalanish samaradorligini kamaytirmoqda. Shuningdek, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ilmiy tadqiqotlar natijalarini amaliyotga tatbiq etish ham muhim ahamiyatga ega. Bular agrologistika sohasining kelgusi rivojlanishi uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratadi. [4]

Xalqaro tajribalar

Dunyo bo'yicha agrologistika markazlari o'zlarining muvaffaqiyatli tajribalari bilan ajralib turadi. Misol uchun, Amerika Qo'shma Shtatlaridagi agrologistika tizimlari zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlarini samarali yetkazib berish jarayonini optimallashtirishga erishgan. Mamlakatimizda qishloq xo'jaligi sektori o'sib bormoqda, shuning uchun agrologistika sohasidagi xalqaro tajribalarni o'zlashtirish bu jarayonni yanada tezlashtirishi mumkin. Masalan, transport infratuzilmasini yaxshilash va raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali mahsulotlar yetkazib berish vaqtini qisqartirish mumkin. Ular transport va saqlash jarayonlarida raqamli yechimlar orqali xarajatlarni kamaytirish va mahsulot sifatini oshirishga erishmoqdalar. O'zbekistonda bunday tajribalarni o'rganish va qo'llash, mahalliy qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirish va global bozor talablariga javob berish imkoniyatini yaratadi, bu esa iqtisodiy rivojlanishga xizmat qilishi mumkin. [5]

Yechimlar va takliflar. O'zbekistonda agrologistik markazlarni rivojlantirishda muammolarni bartaraf etish uchun bir qator takliflar ishlab chiqish zarur. Birinchidan, infratuzilmani modernizatsiya qilish va transport tizimlarini yaxshilash muhim ahamiyatga ega. Bu, o'z navbatida, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining tez va sifatli yetkazib berilishini ta'minlaydi. Ikkinchidan, agrologistik markazlar uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, masalan,

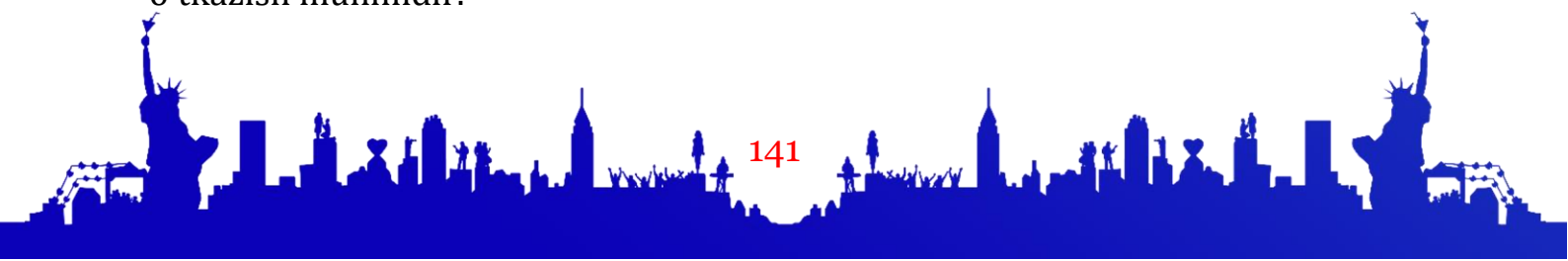
avtomatlashtirilgan ombor tizimlari va raqamli monitoring vositalari, mahsulotlarni saqlash va tarqatish jarayonlarini optimallashtirishga yordam beradi. O'zbekistonda agrologistik markazlarni rivojlantirish uchun muammolarni bartaraf etish maqsadida ilgari suriladigan takliflar qatoriga infratuzilmani mustahkamlash, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va malakali kadrlarni tayyorlash kiradi. Shuningdek, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va transport qilish jarayonlarini optimallashtirish zarur. Bu yo'nalishlarda amalga oshiriladigan tadbirlar mamlakatning agrologistik salohiyatini oshirishga va qishloq xo'jaligi mahsulotlarining raqobatbardoshligini ta'minlashga yordam beradi. [6]

Agrologistika va iqtisodiy rivojlanish

Agrologistika sohasining mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri juda muhimdir, chunki u qishloq xo'jaligi mahsulotlarining samarali yetkazib berish va iste'mol zanjirini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Agrologistika, o'z navbatida, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishga, mahsulotlarni saqlash va transport qilishni yaxshilashga, shuningdek, iste'molchilarga sifatli mahsulotlarni tez va samarali yetkazib berishga yordam beradi. Agrologistika sohasida amalga oshiriladigan innovatsiyalar va texnologik yangiliklar, shuningdek, infratuzilmani rivojlantirish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini oshirishga va ularni xalqaro bozorlar uchun raqobatbardosh qilishga yordam beradi. [7]

Xulosa

Maqolaning asosiy natijalari shuni ko'rsatadiki, agrologistika sohasidagi innovatsiyalar va yangi tadqiqot usullari, qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirish va resurslardan foydalanishni optimalizatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Olingan ma'lumotlar, shuningdek, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish zarurligini ta'kidlaydi. Bunday yondashuvlar nafaqat qishloq xo'jaligi, balki boshqa iqtisodiy sektorlarga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar, avvalo, agrologistika sohasida mavjud bo'lgan muammolarni aniqlash va ularni hal etishga qaratilgan yangi metodologiyalarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. O'zbekistonning qishloq xo'jaligida agrologistika tadqiqotlarini kengaytirish, ichki va tashqi bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ekologik barqarorlikni ta'minlash, oziq-ovqat xavfsizligini oshirish va qishloq aholisining farovonligini yaxshilash maqsadida kompleks tadqiqotlar o'tkazish muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, M. (2021). Agrologistika: muammolar va yechimlar. O'zbekiston qishloq xo'jaligi jurnali.
2. Tashkent State University of Economics (2022). Agrologistika va iqtisodiy rivojlanish. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.
3. World Bank (2021). Agricultural Logistics in Central Asia: Challenges and Opportunities.
4. UN FAO (2020). Agricultural Logistics and Supply Chain Management.
5. Ismoilov, A. (2019). Agrologistika va uning iqtisodiy ahamiyati. O'zbekiston ilmiy jurnali.
6. Yuldashev, R. (2022). Agrologistika sohasida xalqaro tajribalar. O'zbekiston xalqaro iqtisodiy jurnali.
7. Mirzaev, B. (2023). O'zbekistonda agrologistika markazlarini rivojlantirish strategiyalari. Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyoti tadqiqotlari markazi.

